

Петар ШКРБИНА

*"Interesitate
se posilni
od moralot"*

Со завршувањето на изборните процеси во Македонија, прашањето за признавање на независната држава Косово од страна на Македонија е само прашање на денот. Особено е значаен фактот дека двете водечки албански партии во Македонија во својата изборна програма го ставија на приоритетно место признавањето на независноста на Косово. Исто така, индикативен е ставот на меѓународниот фактор, кој се огледа преку ставот на Албанија и на Косово, кои имаат целосно разбирање за одложувањето на официјалното признавање на Косово сè додека не помине изборниот процес во Македонија. Очигледно е дека признавањето на Косово пред завршувањето на изборниот процес, особено поради изјавите на некои албански политички структури за федерализација на Македонија, би влијаело врз рејтингот на македонските политички партии. Тоа е причината за "полното разбирање" за одложување на признавањето на независно Косово.

НЕЗАВИСНА ДРЖАВА ВО МЕЃУНАРОДНО

СТАВ НА

Денес се поставува едно суштинско прашање: дали едностраното прогласување на независноста на Косово само од страна на албанските официјални институции на Косово, кои се создадени под надзор на органите на ОН и именувани од страната на Советот за безбедност, претставува кршење на меѓународното право и на актите донесени од Советот за безбедност, или од друга страна, пак, било пресудно доминантното влијание на меѓународниот фактор. Неспорно е дека борбата за проширување на интересните сфери на Западот, од една страна е обезбедено релативно еднострано решение за независноста на Косово, додека од друга страна е присутно настојувањето на Русија, преку Србија, да се докаже кршењето на меѓународното право. До денес, повеќе од 30, главно, западни земји на чело со САД, го признаа независно Косово, а потоа овој процес на признавање

Основното прашање во оваа анализа е дали Косово на патот кон својата независност е исклучок или претставува сличен пример како при создавањето на самостојна Албанија или територијалното проширување на Грција, кои имаат ист случај со целосна асистенција од тогашните големи сили на Европа. Со Берлинскиот конгрес областите населени со Албанци биле поделени меѓу Србија, Црна Гора и Грција, што предизвикало национално будење кај Албанците, кое во периодот меѓу 1878 г. и 1888 г. прераснало во национално движење познато под името Призренска лига. Организатор на оваа лига бил Авдул Франшари кој на 10.6.1878 г. го свикал Конгресот на албанските лидери во Призрен.

Со востанието на Грците во 1820 г. против Османлиската империја, односно Грчко-турската војна, била создадена првата грчка држава на помалку од 1/5 од територијата на сегашна Грција. Од Руско-турската војна во 1876 г. преку балканските војни и по Првата светска војна Грција по секоја војна ја зголемувала територијата. Разни меѓународни конференции само ги потврдувале проширувањата на грчките територии во рамките на сегашните граници на Грција.

значително е забавен. Забавувањето на процесот за признавање на независноста на Косово воопшто не значи дека тоа признавање нема да продолжи во наредниот период. Целосно идентични случаи на признавање имаше во регионот по едностраното прогласување на независноста на Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина, како и моментниот статус со Црна Гора. Македонија, по прогласувањето на својата независност, имаше долг процес сè до денешното признавање од страна на 130 земји во светот. Новосоздадените држави од поранешна СФРЈ се повикаа на Уставот на СФРЈ од 1974 г., на кој може делумно да се повика и АП Косово за можноста за самоопределување и отцепување. Битна разлика, гледано од формално-правен аспект, во случајот со Косово е донесувањето на уставната одлука на тогашна СР Југославија од 1991 г. за укинување на статусот на автономна покраина Косово и донесување на Резолуцијата 1244 од Советот за безбедност при ОН во 1991 година. Со оваа Резолуција Косово беше прогласено за воен протекторат под ОН каде беше нагласена територијалната припадност на Косово кон тогашна СР Југославија.

На овој Конгрес пристигнале делегати од Албанија, Космет, Македонија и Грција, кои барале автономија од турската империја. Албанците ја одбиле одлуката на Берлинскиот конгрес и со одлуката од Првото национално собрание, одржано на 28.11.1912 г. во Валона, ја прогласиле независноста на Албанија. Тогашната состојба во Албанија кореспондира на сегашната состојба на Косово. Уште тогаш созрела свеста за еден народ и идејата за голема Албанија. Концептот и програмата на таа идеја се сведува на познатата изрека "албанството е единствена религија на Албанците".

На Лондонската конференција во 1913 г. биле определени границите на денешна Албанија. Албанскиот југ и север биле окупирани од воените трупи на Италија и на Австро-Унгарија. По Договорот меѓу Италија и Австро-Унгарија, дури во 1914 г. бил прогласен албанскиот принципјат. Формирањето на албанската држава била одлука на тогашните големи сили Италија и Австро-Унгарија, како противтежа на влијанието од Србија и од Грција. Во јануари 1920 г. Албанија станала членка на Лигата на народите и барала спојување на Космет кон неа, но тогашна Ев-

А КОСОВО - ПОСЕБЕН ПРИМЕР ТО ПРАВО ИЛИ ДОГОВОРЕН МЕЃУНАРОДНИОТ ФАКТОР

ропа не го дозволила тоа.

Втората светска војна и окупацијата на Кралството Југославија довеле до нови поделби на интересните сфери на Косово. На состанокот во Виена на 24.4.1941 г. најголем дел од Космет ѝ припаднал на Италија, еден дел на Бугарија, а Германија ги презела Косовска Митровица, Подујево, Вучитрн и железничкиот правец кон Урошевац. Организирањето на побуните на Косово од 1945 г. до 1999 г. било под целосно влијание на Албанија и на нејзините тогашни сојузници. Создавањето на косовската УЧК во 1996 г. и организирањето на директни вооружени судири со безбедносните сили на СР Југославија било под полн мониторинг на западните земји. По воздушните напади врз СР Југославија во 1999 г. и со влегувањето на силите на КФОР на Косово, косовската територија била поделена на четири окупациони зони со кои раководеле Италија, Германија, Франција и САД. Сериозното спроведување на планот за независност на Косово почнал по мартовските насилнички немири во 2004 г. и создавање на познатиот план на Ахтисари за идниот статус на Косово. Тогашното сценарио и влијание на меѓународниот фактор за создавање албанска држава во сите елементи одговара

на сегашното создавање на независно Косово. Разликата е само во играчите на меѓународниот фактор и нивните денешни интересни сфери. Доколку Албанија уште во 1920 г. барала припојување на Косово кон неа, денес тоа на определен начин претставува реалност. Проблемот се усложнува бидејќи преку барањето за федерализација на Македонија на албански и на македонски федерални делови ќе настапи време кога албанскиот федерален дел ќе побара припојување кон албанската држава.

Да направиме една споредба со формирањето на Република Австрија. Република Австрија е мултиетничка држава за чиј статус и државно уредување одлучил меѓународниот фактор. На Московската конференција во октомври 1943 г. владите на СССР, САД и Велика Британија се договориле по завршувањето на Втората светска војна Австрија да стане независна и неутрална држава. По Втората светска војна таа била поделена на четири окупациони зони: советска, американска, француска и британска. Со државниот Договор од 15.4.1955 г. Австрија го добила својот суверенитет со обврска да води неутрална политика и ниту еден дел од нејзината територија да не може да се приклучи кон некоја држава. Со

цел да се реши етничкиот проблем на Австријците (Германците) и Италијаните во покраината Тирол дошло до најголемото преселување (размена на населението) во Европа. Биле преселени околу 1,5 милион луѓе.

Како била формирана Грција? Со востанието на Грците во 1820 г. против Османлиската империја, односно Грчкотурската војна, била создадена првата грчка држава на помалку од една петтина од територијата на сегашна Грција. Од Руско-турската војна во 1876 г. преку Балканските војни и по Првата светска војна Грција по секоја војна ја зголемувала својата територија. Разни меѓународни конференции само ги потврдувале проширувањата на грчките територии во рамките на сегашните граници на Грција. Индикативно е тоа што во горенаведените војни Грција симболично учествувала со свои вооружени сили. Посериозно учество на грчките вооружени сили имало во текот на Втората светска војна во борбата против Италијаните и Германците, а со помош од Англичаните, при што бил создаден монархо-фашистичкиот режим во Грција. Граѓанската војна која потоа се водеше беше војна против демократските сили на Грција и против етничките Македонци. Од наведеното може да се заклучи дека создавањето на сегашна Грција како држава било со помош на меѓународниот фактор.

Без оглед на Хелсиншката декларација на ОБСЕ за непроменливост на границите, поради глобализационите процеси чија цел е создавање на мали држави со кои лесно може да се манипулира, процесот на дефинитивното територијално уредување на нашиот регион сè уште не е приближно завршен. Горенаведените примери за создавање на само неколку држави покажува дека создавањето на независната држава Косово не е исклучок, ниту посебен пример, каде е повредено сегашното меѓународно право. Кога се работи за Косово во прашање се можни отцепувања на некои делови од неговата територија (српскиот дел) и остварување на планот за преселување на населението. Меѓутоа, многу е значајно да се нагласи дека процесот на територијалното дефинирање на регионот според етничките принципи ќе го доведе регионот во многу нестабилна ситуација. Битно е да се истакне дека меѓународниот фактор ќе го спроведува тој процес без можности народите и етникумите да имаат влијание врз ваквиот процес.

На Московската конференција во октомври 1943 г. владите на СССР, САД и В. Британија се договориле по завршувањето на Втората светска војна Австрија да стане независна и неутрална држава. По Втората светска војна таа била поделена на 4 окупациони зони: советска, американска, француска и британска. Со државниот Договор од 15.4.1955 г. Австрија добила суверенитет со обврска да води неутрална политика и ниту еден дел од нејзината територија да не може да се приклучи кон некоја држава.

